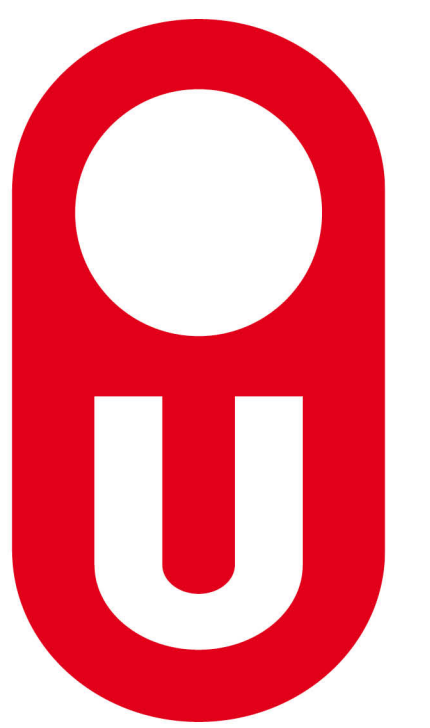

Een inkijk in de ontwikkeling van beroepskennis van ervaren mbo-docenten

Open Universiteit

Introductie

Om hoogstaand onderwijs te bieden wordt van docenten in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) verwacht dat zij hun beroepskennis actueel houden (Andersson & Köpsén, 2018). Tot op heden is er weinig onderzoek gedaan naar deze doelgroep. Er is weinig zicht op hoe deze beroepskennis gekarakteriseerd kan worden en hoe deze zich ontwikkelt in de tijd. Meer kennis hierover helpt bij het vormgeven en uitvoeren van professionaliseringsprogramma's voor het mbo en het opleiden van toekomstige mbo-docenten. In deze meedenksessie staat het analyseproces van *concept maps* centraal die de (ontwikkeling van) beroepskennis van ervaren mbo-docenten door de tijd weergeven.

Onderzoeksvraag

Hoe kan beroepskennis van ervaren mbo-docenten worden gekarakteriseerd en hoe ontwikkelt deze beroepskennis zich?

Theoretisch kader

- Beroepskennis vatten we in dit onderzoek op als een samenvoeging van allerlei soorten kennis, opvattingen en overtuigingen die ten grondslag liggen aan het professioneel handelen van een docent (Heusdens, 2018). Daarbij gaat het om zowel kennis en opvattingen over het beroep waarvoor wordt opgeleid, als over de eigen onderwijskundige expertise (Aalsma et al., 2014).
- Beroepskennis gebruiken docenten als referentiekader voor de ontwikkeling van nieuwe kennis en handelen (Schaap et al., 2009).
- In dit onderzoek kijken we vanuit een gesitueerd perspectief naar de ontwikkeling naar beroepskennis: ontwikkeling vindt plaats door participatie in en/of in interactie met anderen, tijdens het dagelijkse werk (Billett, 2001).

Methode

Gedurende drie jaar hebben 23 ervaren mbo-docenten, afkomstig uit de domeinen welzijn en economie, jaarlijks hun beroepskennis in kaart gebracht d.m.v. open *concept mapping* (CM) in het computerprogramma BrainWeaver® (Van den Bogaart et al., 2016). Dit resulteerde in 69 CM's (zie voorbeeld Figuur 1). CM's bestaan uit concepten en relaties tussen de concepten. De CM's visualiseren de beroepskennis en de organisatie daarvan (Koopman et al., 2011).

Voorgestelde analyseplan

Beroepskennis wordt gekarakteriseerd door te kijken naar:

- Inhoud van CM*: in termen van zes expertisegerieden (zie Tabel 1).
- Kwaliteit van CM*: in termen van vier kenmerken (zie Tabel 1).
- Vorm van de CM*: in termen van o.a. aantal concepten, type relaties, clusters, expertisegerieden binnen een concept (Koopman et al., 2011)

De ontwikkeling van beroepskennis wordt getypeerd door te kijken naar een verandering in de expertisegerieden en/of kwaliteit en/of vorm van de drie CM's van een docent.

Vragen

- Wat is een passende wijze om de ontwikkeling van beroepskennis, zoals weergegeven in de CM's, te analyseren?
- Wat zijn (aanvullende) kenmerken van beroepskennis die als kijkkader voor het karakteriseren van de ontwikkeling van beroepskennis kunnen worden benut?

Referenties

Referenties kunnen worden worden opgevraagd bij de onderzoeker.

Contact Onderzoeker

Marjanne Hagedoorn
marjanne.hagedoorn@ou.nl

M.L. (Marjanne) Hagedoorn MSc¹⁻³

Dr. M. (Maaïke) Koopman¹⁻²

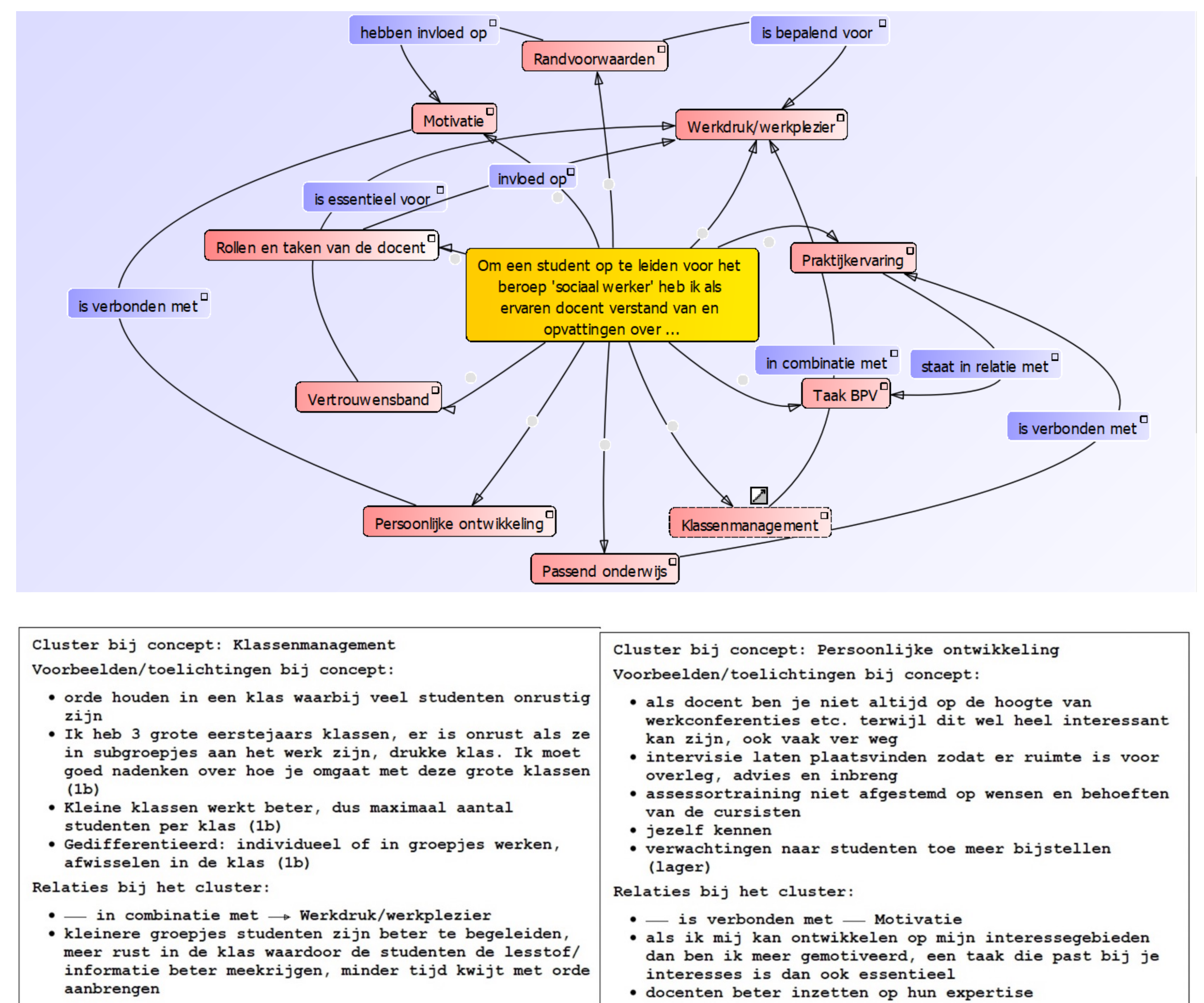
Dr. W. (Wenja) Heusdens⁴

Prof. Dr. E. (Elly) de Bruijn¹⁻²

¹ Open Universiteit, Heerlen; ² Hogeschool Utrecht;

³ Landstede mbo, Zwolle; ⁴ Studio Onderwijs, Delft

Figuur 1 Voorbeeld Concept Map

Analytisch raamwerk

Tabel 1 Expertisegerieden Schaap et al. (2011)

Expertisegeried	Beschrijving	Voorbeeld
Technische-instrumentele processen	Beroepskennis over wat je doet en hoe je dat doet: procedures en processen, activiteiten, specifieke instrumenten en tools toepassen.	• Didactische werkvormen • Verpleegtechnische handelingen
Doelgroep	Beroepskennis over de populatie studenten.	• Studentkenmerken
Sociale omgeving	Beroepskennis over de sociale omgeving van de docent: met wie of hoe je moet samenwerken.	• Teamsamenwerking • Omgangsvormen met het werkveld
Organisatorische structuur	Beroepskennis over de structuur en cultuur van de school en stakeholders: bij wie of waar je moet zijn.	• Digitaal systeem • Hierarchie binnen bedrijfsleven
Beroepsgroep	Beroepskennis over (ontwikkelingen binnen) de beroepsgroep: t.o.v. het grotere geheel.	• Verandering van de rol van de mbo-docent in het mbo • Voorschriften in Sociaal Domein
Persoonlijke ontwikkeling	Beroepskennis over persoonlijke ontwikkeling en leren: stuurkracht over je eigen kwaliteit en deskundigheid, waar sta je, waar wil je naar toe.	• Reflecteren
Kwaliteiten	Beschrijving	Voorbeeld
Concreetheid	Mate waarin de beroepskennis wordt geïllustreerd met een concreet voorbeeld, situatie of ervaring.	• Concreet: 'ik sta altijd bij de deur om studenten te ontvangen' • Minder concreet: 'een docent is een gastheer voor studenten'
Complexiteit	Mate waarin de beroepskennis verbonden is met elkaar: relatie tussen beroepskennis, relatie tussen beroepskennis en handelen, en/of relatie tussen het wat, hoe en waarom.	• Complex: 'voor kwaliteit van ons onderwijs moet het team blijven ontwikkelen, bijvoorbeeld door intervisie.' • Minder complex: 'mijn collega's en ik blijven ons continu ontwikkelen.'
Specificiteit	Mate waarin de beroepskennis beroep specifiek (jargon) is.	• Specifiek: 'examinering in het mbo wordt gedaan door proeven van bekwaamheid in het werkveld.' • Minder specifiek: 'in een team samenwerken vraagt om een gezamenlijke opdracht.'
Rijkheid	Mate waarin de beroepskennis over de zes expertisegerieden verspreid zijn.	• Rijke concept map: gelijke verdeling van de expertisegerieden. • Minder rijke concept map: ongelijke verdeling van de expertisegerieden.